

УДК378.4.015.3:005.32:[613.71+796/799]:62-057.87

Король С. А.

Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

Сумський державний університет

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ДО ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧИХ ЗАНЯТЬ

Анотація. У статті представлені результати соціологічного дослідження студентів I-III курсів технічних спеціальностей Сумського державного університету щодо їх мотивації до фізкультурно-оздоровчих занять, виявлено причини, які перешкоджають заняттям фізичними вправами в позанавчальний час.

Ключові слова: мотивація, мотив, інтерес, анкетування, фізкультурно-оздоровчі заняття, студенти технічних спеціальностей.

Аннотация. Король С. А. Мотивация студентов технических специальностей к физкультурно-оздоровительным занятиям. В статье представлены результаты социологического исследования студентов I-III курсов технических специальностей Сумского государственного университета относительно их мотивации к физкультурно-оздоровительным занятиям, выявлено причины, которые препятствуют занятием физическими упражнениями в внеучебное время.

Ключевые слова: мотивация, мотив, интерес, анкетирование, физкультурно-оздоровительные занятия, студенты технических специальностей.

Annotation. Korol S.A. Motivation of students of technical specialties to sports and health-improvement studies. This article represents the results of the survey the students of the technical specialties of Sumy State University from the first to the third courses concerning their motivation to sports and health-improvement studies. According to this article these results elicit the reasons which obstruct the physical activities in the extracurricular period.

Key words: motivation, reason, interest, survey, sports and health-improvement studies, students of technical specialties.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день триває процес реформування і вдосконалення змісту системи вищої освіти, що передбачає створення умов щодо соціалізації особистості, її гармонійного інтелектуального й фізичного розвитку [2]. Саме тому навчальна дисципліна «Фізичне виховання» займає особливе місце серед гуманітарних дисциплін, головною метою якої є всебічний розвиток студентської молоді та виховання здоров'язберігаючої поведінки засобами фізичної культури і спорту.

Перебуваючи в кризовому стані, сучасна система фізичного виховання студентів не виконує в повному обсязі своїх функцій: не стимулює вихованців до занять фізичними вправами, не сприяє формуванню в них прагнення до самостійного надбання знань та вмінь у сфері фізичної культури, не виховує активних суб'єктів діяльності. У зв'язку з цим виникає потреба у вивченні мотиваційних компонентів особистості студента, що формують позитивну мотивацію до фізкультурно-оздоровчої діяльності.

Робота виконана за планом НДР кафедри ТМФК Сумського державного педагогічного університету ім. А. С. Макаренка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблема мотивації висвітлена у цілому ряді робіт. Зокрема, мотиваційну основу навчання студентів досліджували Є. Захаріна (2008), О. Гребік, С.Савчук (2008), О. Подлесний (2008), П. Гунько (2009) та інші[4,5,6,11].

У сучасній науці не має точного визначення, що таке мотивація. Це психологічне явище трактується як: «сукупність факторів, що підтримують і направляють, тобто визначають поведінку» (Ж. Годфруа, 1992) [3], «сукупність мотивів» (А. Аверін, 1999) [1], «процес психічної регуляції певної діяльності» (М. Магомед-Эминов, 1998) [9], «процес формування мотиву» (Є. Ільїн, 2003) [8]. Науковці поділяють визначення на дві групи:

перша розглядає мотивацію з структурних позицій; друга характеризує її як динамічне явище.

Ми будемо поділяти думку Є. Ільїна, розглядаючи мотивацію, як «динамічний процес формування мотиву». Разом з тим, мотив є «складним психологічним утворенням, яке спонукає до свідомих дій, вчинків та виступає їх підґрунтям» [8]. Мотиви визначаються знаннями, переконаннями, потребами і інтересами, сукупний вплив яких сприяє формуванню мотиваційної діяльності особистості.

Важливим завданням мотивації є вироблення у студентів позитивного емоційного ставлення до навчального процесу та стійкого інтересу до занять фізичними вправами. Мотивація, на відміну від зацікавленості, задоволення інтересу не призводить до його зникнення.

З причин багатофакторності мотивації та різною професійною направленістю навчальної діяльності студентів на сьогоднішній день не існує єдиної точки зору на вирішення цієї проблеми і при розгляді будь-якого навчального процесу потребує свого вирішення.

Метою дослідження є вивчення мотивів та інтересів студентів, що формують мотивацію до фізкультурно-оздоровчих занять.

Завдання роботи: 1) вивчити відношення студентів технічних спеціальностей до фізичного виховання; 2) методом анкетування визначити їх мотиви, інтереси та причини, що заважають систематично займатися фізичними вправами в позанавчальний час; 3) визначити умови формування позитивної мотивації до фізкультурно-оздоровчих занять.

Методи дослідження – теоретичний аналіз літературних джерел, анкетування, методи математичної статистики.

Результати дослідження. Для соціологічного дослідження, проведеного нами, була розроблена анкета, що включала питання мотивації до фізкультурно-оздоровчих занять, фізкультурно-спортивних інтересів, причин, які перешкоджають заняттям фізичною культурою і спортом в позанавчальний час та самооцінку рівня здоров'я і фізичної підготовленості

студентської молоді. В анкетуванні взяли участь 215 студентів I-III курсів факультету «Технічні системи і енергоефективні технології».

Необхідною передумовою успішної реалізації фізичного виховання у ВНЗ є формування потреби у регулярних заняттях фізичною культурою і спортом. На поставлене питання в анкеті 51,4% юнаків і 17,7% дівчат відповіли, що систематично виконують фізичні вправи, решта студентів займаються епізодично, або взагалі їх не виконують. Очевидно, що фізкультурна діяльність не стали для більшості студентів життєвою потребою.

Аналіз отриманих результатів свідчить, що під час навчання у ВНЗ кількість студентів, що задоволені фізичним вихованням зменшується від 88,3% на I курсі до 68,1% на III курсі.

Основні причини невдоволення студентської молоді заняттями фізичною культурою і спортом: недолік змагальних моментів (25,8%); відсутність фізичних вправ, які більше подобаються (23,3%); юнаки скаржаться на мале фізичне навантаження (17,5%), в той час як дівчата на велике (11,6%); поганий стан матеріальної бази (9,2%); відсутність бажання (6,6%); незадоволення методикою викладання (4,8%) та інші (1,2%).

Отримані в ході анкетування данні свідчать про недостатній рівень організації фізкультурних та спортивно-масових заходів в навчальних групах та відсутність індивідуалізації навчальної роботи. З метою покращення якості педагогічного процесу, необхідний перегляд змісту і методики викладання дисципліни та підвищення педагогічної майстерності викладачів фізичного виховання.

Головними мотивами до занять фізичним вихованням і спортом студентів вважають зміцнення здоров'я, покращення фізичної підготовки, удосконалення форми тіла (рис.1). Мотиви відвідування занять свідчать про оздоровчий напрям, що потребує відповідного змісту і засобів фізичного виховання.

Студенти відмітили також такі позитивні мотиви, як спілкування (20,1%), емоційне задоволення (19,4%), самоствердження, самовдосконалення (10,4%). На жаль, результати анкетування свідчать про наявність високого рівня зовнішнього, примусового мотиву «уникнення неприємностей», що пов'язано з отриманням заліку з дисципліни (27,6%).

Рис. 1. Мотиви студентів до фізкультурно-оздоровчих занять

На формування мотивів впливає велика кількість об'єктивних та суб'єктивних чинників. На думку респондентів найважливішим чинником, що перешкоджає регулярним фізкультурно-оздоровчим заняттям в позанавчальний час є брак часу через навчальну діяльність та зайнятість особистими справами (табл.1). Лише 5,8% студентів зізнаються, що надають перевагу пасивному відпочинку. Це і не дивно, адже навчання у вищих закладах освіти часто приводить до напруги психічних функцій, емоційного перевантаження, стомлення, що у свою чергу знижує інтерес до рухової активності.

Причини, що заважають займатися фізкультурно-оздоровчою діяльністю

№	Варіанти відповідей	Кількість відповідей, %
1	Навчальна діяльність	44,5
2	Особисті справи	24,9
3	Надаю перевагу пасивному відпочинку	5,8
4	Не вмію раціонально організувати свій час	8,4
5	Матеріальні причини	3,7
6	Не маю ускладнень для фізичної діяльності	12,7

Інтерес до фізичної активності – один з проявів складних процесів мотиваційної сфери, що формується під впливом лише внутрішньої мотивації. Вона виникає при умові, що зовнішні мотиви і цілі відповідають можливостям студентів і являються для них оптимальними. Успішна реалізація мотивів і цілей визиває у студентів натхнення, бажання продовжувати заняття з власної ініціативи, тобто внутрішню мотивацію й інтерес. Тобто, інтерес являється постійним каталізатором енергії молоді.

У ранжируванні інтересів студентів щодо різних видів фізичної активності між юнаками і дівчатами виявилися суттєві відмінності (рис.2). На першому місці у юнаків знаходяться ігрові види спорту: футбол (54,2%), волейбол (26,4%), баскетбол (16,7%), на другому – плавання (20,8%), на третьому - силові види – бодібілдинг(11,1%), боротьба (17,3%).

У юнаків найбільш уподобання схиляються до вправ на витривалість (1-е місце), силу (2-е місце) і координацію (3-е місце). Саме ці якості можна розвивати вищезазначеними видами спорту. Спортивні інтереси жіночого контингенту більш певно окреслені, ніж чоловічого. Більшість дівчат (74,2%) бажають покращити свої фізичні кондиції засобами аеробіки і фітнесу, надаючи перевагу вправам на гнучкість (1-е місце), витривалість (2-е місце) і

координацію (3-є місце). На другому місці спортивних уподобань дівчат – волейбол (25,8%), на третьому- плавання (19,4%).

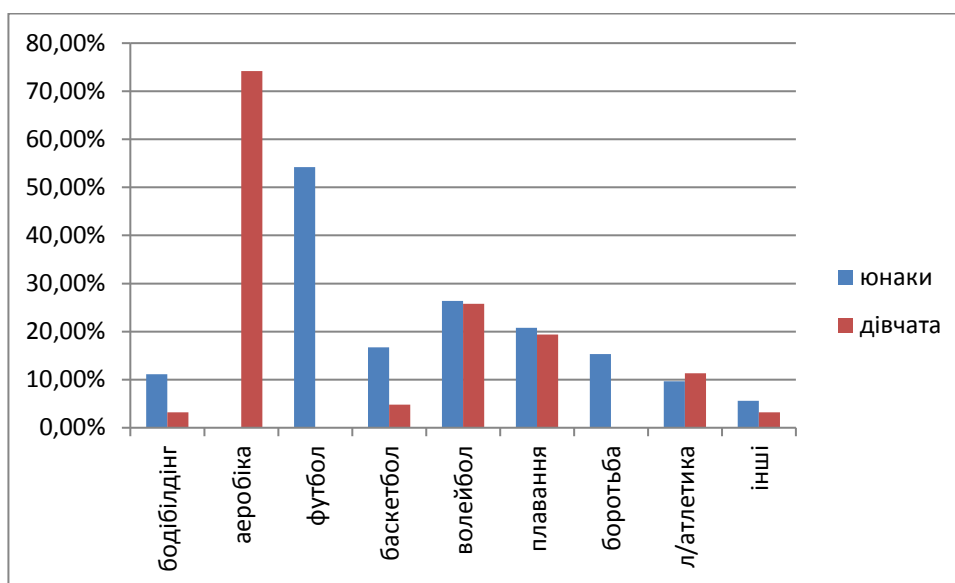

Рис. 2. Популярність видів рухової активності серед студентів

На питання «Чим би ви хотіли займатися на заняттях з фізичного виховання?» 47,8% респондентів надали перевагу освоєнню різних видів спорту, що пояснюється їх бажанням змінювати види рухової активності, оволодіти новими вміннями і навичками. Визначилися з напрямком спортивної діяльності і хочуть займатися в групі спортивної спеціалізації з відповідного виду спорту 23,1% студентів, інші віддали перевагу заняттям загальною фізичною підготовкою.

Аналіз отриманих даних виявив завищену суб'єктивну оцінку студентів щодо їх рівня фізичної підготовленості і рівня здоров'я. Лише 1,6% респондентів оцінили свою фізичну підготовку, як «низьку». Згідно матеріалів наукових досліджень [7] цей показник у ВНЗ України складає близько 20%. Відмітили свій рівень фізичної підготовленості як «нижче середнього» 6,8% студентів, як «середній» - 78,1%; як «вище середнього» і «високий»- 13,5% респондентів.

Аналогічні результати були виявлені при самооцінці студентами свого стану здоров'я. 59,5 % студентської молоді вважають, що мають «середній» рівень здоров'я, 36,2% -«вище середнього» і тільки 4,3% дають об'єктивну

«нижчу середнього» оцінку стану здоров'я. За даними заключного акту медичного профогляду у 2010-2011 навчальному році кількість студентів з послабленим здоров'ям, яких віднесли до спеціальної медичної групи склала 560 студентів, що становить 13,4% від загальної кількості .

Висновки. Проведені нами дослідження дозволяють зробити висновок, що формування позитивної мотивації сучасної молоді до фізкультурно-оздоровчих занять залежить від:

- рівня професійної підготовки;
- інновацій в навчальному процесу;
- стану матеріально-технічної бази;
- росту спортивної майстерності студентів;
- змісту навчального процесу, який повинен відповідати інтересам студентів;
- позитивного зворотнього зв'язку між викладачем і студентом.

Перспективи подальшого дослідження проблеми вбачаємо в пошуку нових ефективних засобів та методів проведення занять, які дозволять підвищити ефективність процесу фізичного виховання.

Література

1. Аверин В. А. Психология личности: учебн. пособие / В. А. Аверин – СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 1999. – 89 с.
2. Бахтін М. Гуманізм як принцип виховання сучасної молоді / М. Бахтін // Вища освіта України. - К., 2007. - № 1. - С. 117-120.
3. Годфруа Ж. Что такое психология: В 2-х т. / Ж. Годжуа; [пер. с франц. Н.Н.Алипова]. - М.: «Мир», 1992. - Т.1. - 496 с.
4. Гребік О. Формування стійкого інтересу студентів І курсу ЛДТУ до занять із фізичного виховання та спорту / О. Гребік, С. Савчук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. праць – Луцьк, 2008. – С. 64 – 66.
5. Гунько П. М. Ставлення студентської молоді з різним рівнем фізичної підготовленості до фізкультурно-оздоровчої діяльності // Педагогіка,

психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: зб. наук. праць / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2009. – №3. – С. 146-149.

6. Захаріна Є. А. Формування мотивації до рухової активності у процесі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів: автореф. дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Є. А. Захаріна. — К., 2008. — 21 с.

7. Зубалій М. Стан розвитку фізичного виховання у галузі освіти в Україні / М. Зубалій, В. Мудрік, В. Кубасов, О. Леонов, І. Мудрі // Спортивний вісник Придніпров'я. - Дніпропетровськ, 2007. - №1. - С. 8- 10.

8. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб.: Питер, 2002. – 508с.

9. Магомед-Эминов М. Ш. Трансформация личности / М. Ш. Магомед-Эминов. – М.: Психоаналитическая Ассоциация, 1998. – 496 с.

10. Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – СПб.: Евразия, 2001. - 475с.

11. Подлесний О.І. Самоконтроль у фізичному вихованні як засіб підвищення мотивації до професійно-прикладної фізичної підготовки студентів-судноводіїв: автореф. дис. канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.0202 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / О.І.Подлесний. — К., 2008. — 22 с.

Король, С. А. Мотивація студентів технічних спеціальностей до фізкультурно-оздоровчих занять / С. А. Король // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. – Чернігів. – Вип. 91., т. 1. – 2011. – С. 235–238.